

Nr 387.

Av herr **Karlsson** i Munkedal **m. fl.**, om *höjning av stipendiebeloppen för synnerligen behövande elever vid folkhögskolor m. m.*

Under nu rådande kris och massarbetslöshet har det glädjande nog visat sig, att betydande skaror av ungdomen trots alla svårigheter ej fälla modet utan istället utnyttja den nödtvungna ledigheten till studier och andlig förkovran. Man ser dessa glädjande tecken litet varstans inom den fria och frivilliga bildningsverksamheten. Ett alldeles särskilt gott tecken är den livliga tillströmningen till folkhögskolorna, som ju under innevarande läsår ha det hittills högsta antalet elever, som någonsin förekommit vid dessa skolor. Denna i sig själv mycket glädjande företeelse har dock fått vissa för folkhögskolorna ytterst betungande följder, som statsmakterna böra beakta och söka afhjälpa.

Med långtidsarbetslöshetens utbredning är det alltmera uppenbart, att de nu utgående stipendiebeloppen äro alltför knappt tilltagna. Städer, kommuner och landsting ge ofta beaktansvärda bidrag, men inte heller med dessa tillskott torde i allmänhet folkhögskolans obemedlade elever kunna ekonomiskt reda sig genom kurserna. Den frivilliga hjälpverksamhet, som skolorna och deras gynnare utöva, blir givetvis därmed alltmer otillräcklig och behovet av samhälliga anslag så mycket påtagligare. Det vore därför önskvärt, att stipendiebeloppet höjes till förutvarande kronor 45 pr månad för synnerligen behövande elever. Om detta icke låter sig göra för närvarande, bör en sådan ändring vidtagas i gällande arbetslöshetsdirektiv, att arbetslöshetsunderstöd utgår jämsides med stipendier till folkhögskolornas och därmed jämförbara skolors elever. Det förra alternativet torde vara att föredraga, då det ju medför mera likställighet mellan eleverna, samtidigt som det erbjuder effektivare och enklare kontrollformer för medlens rätta användande. I den mån möjligheterna för studieintresserade ungdomar, som äro ekonomiskt obemedlade, att bevista folkhögskola eller liknande bildningsanstalt ökas, torde också i flera fall samhällets reela bidrag till samma individer minskas, då samhällets utgifter för hjälpverksamhet utanför skolorna väl ofta — pr individ och månad räknat — överstiger här nämnda stipendiebelopp.

Även för sådana elever, som hänföras till de s. k. mindre bemedlade, äro de ekonomiska svårigheterna vid genomgående av en folkhögskolekurs betydande. Den nuvarande krisen har ju ett av sina särmerken däri, att den också drabbar lantbruksbefolkningen ytterst hårt. Oftast torde söner och döttrar till bönder och med dem likställda ha lika stora svårigheter som arbetslösa indu-

striarbetare att anskaffa medel till en skolvistelse. I hemmet finns det måhända försörjningsmöjligheter, om än små, men utanför hemmets portar är också denna ungdom medellös. Det är dock lika önskvärt, att alla befolkningsgruppers ungdom behålles vid andlig hälsa och ges rikligast möjliga tillfällen till intellektuell förkovran, något som folkhögskolorna äro goda verktyg för. En höjning av stipendiebeloppen för de s. k. mindre bemedlade eleverna liksom liberalare villkor överhuvud för stipendiens erhållande torde därför med hänsyn till bonde- och med den jämställd ungdoms ekonomiska trångmål i innevarande tid vara synnerligen av behovet påkallad.

Det livliga och från år till år stegrade intresse för folkhögskolestudier, som kunnat iakttagas, har också medfört, att en stor del av folkhögskolorna äro belagda långt utöver det elevantal, för vilket de avsetts. Inte desto mindre har man i år liksom tidigare under en följd av år måst avvisa stora grupper sökande. De skolor, som genom extra anordningar berett plats åt ökat antal elever, ha givetvis därmed ådragit sig extra utgifter, som ytterligare belasta en ofta redan i förväg starkt ansträngd budget. Det torde därför böra övervägas, om inte genom extra anslag till sådana skolor dessa borde få uppmuntran och hjälp i sina strävanden till temporär utvidgning av antalet elevplatser.

Trots enskilda skolors ansträngningar till temporär utvidgning av antalet elevplatser, kan man motse, att även till kommande läsår betydande grupper platssökande elever inte kunna beredas plats vid folkhögskolorna. I samhällets intresse ligger dock, att detta studieintresse tillvaratages. En möjlighet till temporär utvidgning av folkhögskoleverksamheten skulle vara, att man vid folkhögskolorna eller å eljest lämpliga platser anordnade folkhögskolekurser för arbetslös ungdom i form av ungdomsläger. Dylika kurser skulle säkerligen vara en den mest utmärkta form för ungdomsläger, som kan åstadkommas. Genom beredande av möjlighet till folkhögskolekurser för ökat antal ungdomar och då särskilt för den ungdom, som hör hemma inom de av krisen hårdast drabbade befolkningslagren, hållas livsmodet och framtidsförohoppningarna uppe hos ungdomsskaror, som eljest lätt gripas av missmod.

För bevarandet och förkovran av de breda ungdomslagrens andliga hälsa och intellektuella färdigheter i samhällsliga värv torde statens ekonomiska offer knappast kunna bli för stora. Vad staten här åstadkommer ges rundhänt igen av denna ungdom, när den årskull efter årskull rycker in på sina platser i samhällslivet. Utan att underskatta andra skolformer våga vi påstå, att för bonde- och arbetarungdomen är folkhögskolan och med den närbesläktade skolformer den viktigaste utbildningsinstitutionen.

Med stöd av vad ovan anförts få vi hemställa, att riksdagen måtte besluta,

att stipendiebeloppen för synnerligen behövande elever höjas från nuvarande 35 kr. i månaden till 45 kr. för samma tid och att anslaget härför höjes i motsvarande grad;

att bestämmelserna om medellöshet förändras så, att behö-

vande bonde- och med dem jämställd ungdom får bättre möjligheter till vistelse vid folkhögskola;

att extra anslag i relation till antalet extra elevplatser beviljas till sådana folkhögskolor, som mottaga större antal elever än vad vederbörande skola avsetts för;

att av medel, avsedda för arbetslöshetens lindrande, anslag utgå till folkhögskolekurser vid ungdomsläger för arbetslös ungdom. I händelse ej stipendiebeloppet för synnerligen behövande elev anses böra höjas till av oss yrkade 45 kronor pr månad yrkas alternativt:

att sådan ändring åstadkommes i gällande arbetslöshetsdirektiv, att det medges arbetslöshetsmedels utbetalande jämsides med stipendier till de elever, som skulle erhållit arbetslöshetshjälp, därest de vistats utanför skolan.

Stockholm den 23 januari 1934.

Gustaf Karlsson.

Oscar Osberg.

P. M. Olsson.

J. V. Mårtensson.

Einar Lind.
